

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО У ПАРТНЕРСЬКІЙ ВЗАЄМОДІЇ З РОДИНАМИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Topuzova, Tetiany Zasiakinoi: In-t pedahohiky NAPN Ukrainy / Kyiv : Vydavnychiy dim "Osvita", 2022. 296 p. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-983-360-0-2022-70> [in Ukrainian].

2. Zvitna naukova konferentsiia Instytutu tsyfrovizatsii osvity NAPN Ukrainy "Tsyfrova transformatsiia naukovy-osvitnikh seredovyshch v umovakh voiennoho stanu": zbirnyk materialiv, 25 liutoho 2026 r., m. Kyiv [Annual scientific conference of the Institute for digitalisation of education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine "Digital transformation of research and educational environments under martial law": Proceedings, February 25, 2026, Kyiv] / uporiad.: O.P. Pinchuk, N.V. Vozniuk. Kyiv: ITsO NAPN Ukrainy, 2026. 188 p. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/749055> [in Ukrainian].

3. Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy: zb. nauk. pr. [Adult education: theory, experience, prospects: collection of scientific papers] / [red.kol. L.B. Lukianova (holova), Anishchenko O.V. (zastupnyk holovy) ta in.]; In-t ped. osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy. Kyiv, 2022. Vyp. 2 (22). 234 p. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(22\).2022](https://doi.org/10.35387/od.2(22).2022) (Accessed 06 May 2026) [in Ukrainian].

4. Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: upravlinnia, tsyfrovizatsiia, yevrointehratsiini aspekty: zb. tez dop. IV Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 25 zhovtnia 2022 r. [Education in Ukraine under martial law: management, digitalisation, and European integration aspects: collection of abstracts of the IV International scientific and practical conference, Kyiv, October 25, 2022] [Elektronne vydannia]. Kyiv: DNU "Instytut osvithoi analityky", 2022. 360 p. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/theses_2022.pdf (Accessed 05 May 2026) [in Ukrainian].

5. Osvitnii protses v zakladakh doshkilnoi osvity v umovakh voiennoho stanu: teoriia, praktyka, innovatsii: Zb. materialiv konferentsii "Osvitnii protses v zakladakh doshkilnoi osvity v umovakh voiennoho stanu: teoriia, praktyka, innovatsii", 16 chervnia 2022 r. [The educational process in preschool education institutions under martial law: theory, practice, and innovations: Collection of conference materials "The educational process in preschool education institutions under martial law: theory, practice, and innovations," June 16, 2022] [Za red. O. Reipolskoi, O. Brezhnievoi, I. Lutsenko, V. Rahoziyoi, S. Vasylievoi]. Kyiv. 2022. 320 p. URL: <https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Zbirnyk.pdf> (Accessed 09 May 2026) [in Ukrainian].

6. Reipolska O. D. (2025). Teoretychni ta metodychni zasady zabezpechennia yakosti osvity ditei rannoho ta doshkilnoho viku v umovakh voiennoho stanu: Za materialamy naukovoi dopovidi na zasidanni Prezydii NAPN Ukrainy, 16 zhovtnia 2025 r. [Theoretical and methodological principles for ensuring the quality of education of early childhood and preschool-aged children under martial law: Based on the materials of a scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, October 16, 2025] *Bulletin of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*, 7(2), pp. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2025.7228> [in Ukrainian].

7. Inter-agency Network for Education in Emergencies (INEE). URL: <https://inee.org/> [in English].

Стаття надійшла до редакції: 10.06.2026

Прийнято до друку: 27.07.2026

Опубліковано: 08.09.2026

УДК 373.2.064.1.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.370766>

Юлія Волинець, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Інституту післядипломної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3849-0821>

Надія Стаднік, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки і психології
Комунального закладу Київської обласної ради

"Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2619-4419>

Тетяна Панченко, кандидат психологічних наук,
завідувач кафедри педагогіки і психології

Комунального закладу Київської обласної ради
"Білоцерківський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5010-652X>

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО У ПАРТНЕРСЬКІЙ ВЗАЄМОДІЇ З РОДИНАМИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз та обґрунтовано праксеологічні аспекти реалізації просвітницької функції вихователя закладу дошкільної освіти (ЗДО) як провідного чинника оптимізації педагогічної культури батьків дітей раннього віку (1–3 роки). Обґрунтовано структуру просвітницької діяльності через триаду взаємов'язаних функцій: інформаційно-освітню, превентивну та корекційно-консультативну.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО У ПАРТНЕРСЬКІЙ ВЗАЄМОДІЇ З РОДИНАМИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

Дослідження побудовано на засадах системного, аксіологічного та діяльнісного підходів і поєднує аналіз нормативно-правових документів, огляд сучасних наукових джерел та прaxeологічний кейс-аналіз. Розглянуто вплив сучасних освітніх трансформацій і безпекових викликів (воєнний стан, соціальна депривація, цифровізація) на характер взаємодії ЗДО і родини, виокремлено потребу адаптивних, партисипативних форм просвітницької діяльності.

У статті запропоновано поетапний алгоритм організаційно-практичної роботи – від первинно-діагностичного етапу до консультативно-практичного. Описано вектори формування прикладних компетентностей батьків: диференційоване консультування щодо вікової періодизації, превентивні заходи для нівелювання вікових криз, ергономічна організація домашнього розвивального середовища та цифрові форми супроводу.

Емпірична частина представлена прaxeологічною матрицею, яка демонструє інструменти вихователя для подолання типових психоемоційних, комунікативно-мовленнєвих та адаптаційних деструкцій у дітей раннього віку. Наведено приклади практичних кейсів і рекомендацій щодо інтерактивних форм діяльності (коворкінги, майстер-класи, мережеві консультації, кейс-сесії), алгоритми кризового менеджменту та механізми залучення батьків у процес прийняття рішень.

Зазначено, що ефективність просвітницької функції залежить від відмови від авторитарної моделі “дидактичного повчання” на користь рівноправного, демократичного діалогу, який перетворює батьків із пасивних реципієнтів інформації на автономних і активних учасників освітнього простору. Запропоновані підходи мають прикладний характер і можуть бути використані в практиці підготовки та підвищення кваліфікації вихователів, а також для розробки цифрових систем моніторингу динаміки педагогічної компетентності батьків.

Ключові слова: діти раннього віку; заклад дошкільної освіти; партнерська взаємодія; просвітницька функція; педагогічна культура батьків; родина.

Табл. 2. Літ. 5.

Yuliia Volynets, Ph.D. (Pedagogy),

*Associate Professor of the Department of Preschool and Primary Education,
Institute of Postgraduate Education,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3849-0821>*

Nadiia Stadnik, Ph.D. (Pedagogy),

*senior Lecturer of the Department of Pedagogy and Psychology,
Municipal Institution of the Kyiv Regional Council
“Bila Tserkva Humanitarian and Pedagogical professional College”
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2619-4419>*

Tetiana Panchenko, Ph.D. (Psychology),

*Head of the Department of Pedagogy and Psychology,
Municipal Institution of the Kyiv Regional Council
“Bila Tserkva Humanitarian and Pedagogical professional College”
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5010-652X>*

IMPLEMENTING THE EDUCATIONAL OUTREACH FUNCTION OF A PRESCHOOL TEACHER IN PARTNERSHIP WITH FAMILIES OF YOUNG CHILDREN

The article presents a theoretical and methodological analysis and substantiates the praxeological aspects of implementing the educational outreach function of a teacher at a preschool education institution (PEI) as a key factor in enhancing the pedagogical culture of parents of young children aged 1–3 years. The structure of educational outreach is substantiated through a triad of interrelated functions: informational and educational, preventive, and remedial and advisory.

The study is grounded in systems, axiological, and activity-based approaches and combines an analysis of legal and regulatory documents, a review of current scholarly sources, and praxeological case analysis. It examines the influence of contemporary educational transformations and security-related challenges (martial law, social deprivation, and digitalization) on the interaction between PEIs and families and identifies the need for adaptive, participatory forms of educational outreach.

The article proposes a phased algorithm for organizational and practical work—from the initial diagnostic stage to the advisory and practical stage. It outlines directions for developing parents' applied competencies: differentiated counselling on age-related developmental stages, preventive measures to mitigate age-related crises, the ergonomic organization of the home developmental environment, and digital forms of support.

The empirical component is presented as a praxeological matrix demonstrating the tools available to preschool teachers for addressing typical psycho-emotional, communication and speech-related, and adaptation difficulties in young children. Examples of practical cases and recommendations concerning interactive forms of activity (coworking sessions, workshops, online consultations, and case sessions), crisis-management algorithms, and mechanisms for involving parents in the decision-making process are provided.

It is emphasized that the effectiveness of the educational outreach function depends on moving away from the authoritarian model of «didactic instruction» in favour of an equitable, democratic dialogue that transforms parents from passive recipients of information into autonomous and active participants in the educational space. The proposed approaches are applied in nature

and may be used in the initial training and professional development of preschool teachers, as well as in the design of digital systems for monitoring changes in parents' pedagogical competence.

Keywords: *young children; preschool education institution; partnership; educational outreach function; parents' pedagogical culture; family.*

Постановка проблеми. Сучасний вихователь групи раннього віку у професійній діяльності спирається на розгалужену нормативно-правову базу України. Закони “Про освіту” [5], “Про дошкільну освіту” [4], Державний стандарт дошкільної освіти (Базовий компонент) [1] та концептуальні положення Нової української школи однозначно визначають партнерство з родиною як базовий принцип організації освітнього простору. Законодавчий вектор передбачає залучення батьків до моделювання індивідуальної освітньої траєкторії дитини, оптимізації розвивального середовища та спільного прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Витоки концепції партнерства, що ґрунтується на засадах поваги до особистості, суб’єкт-суб’єктної взаємодії та творчого підходу, простежуються в класичних працях В. Сухомлинського (ідея етнопедagogіки та діалогу з родиною) і А. Макаренка (колективна взаємодія). У другій половині ХХ століття цей напрям розвинувся у “педагогіку співробітництва” завдяки практико-орієнтованим пошукам Ш. Амонашвілі (гуманно-особистісний підхід) та працям І. Волкова, І. Іванова, В. Караковського, С. Лисенкової.

У контексті модернізації дошкільної ланки в Україні, трансформацію взаємин між педагогами та батьками крізь призму компетентнісного підходу досліджують провідні вітчизняні науковці: А. Богуш (концепція мовленнєвого розвитку та духовного виховання дитини в етнокультурному просторі родини і ЗДО); Н. Гавриш (інтегрований підхід в освіті та інноваційні технології взаємодії з батьківською спільнотою); О. Кононко (засади особистісно-орієнтованого підходу, виховання життєвої компетентності малюка та психологічної готовності батьків до партнерства); Т. Піроженко (комунікативно-мовленнєвий розвиток дітей раннього та дошкільного віку, а також моделі супроводу сучасної сім’ї в умовах соціокультурних змін).

Вагомий внесок у розробку питань підготовки педагогів (як майбутніх, так і практикуючих) до реалізації просвітницької функції та вивчення структури батьківської компетентності зробили такі вчені, як Л. Лохвицька, О. Поніманська, О. Рейпольська, І. Рогальська-Якубовська, Т. Степанова та Т. Танько. Праці цих авторів цінні передусім тим, що в них розкрито механізми подолання комунікативних бар’єрів в освітньому середовищі та окреслено критерії вимірювання батьківської педагогічної культури батьків.

Різні аспекти цього питання висвітлено у працях Ю. Волинець, А. Гончаренко, Н. Дятленко, Л. Козак, І. Кондратець, О. Кононко, В. Котирло, Т. Кулікова, С. Ладивір, О. Літченко, Л. Меленець, С. Михальська, Т. Панченко, Н. Стаднік та ін. [3]. Вектор їхніх наукових розвідок зорієнтований на обґрунтування концепції єдиного виховного простору, де батьки трансформуються з пасивних спостерігачів в активних суб’єктів та рівноправних учасників освітнього процесу [2, 252].

Проте, попри значний масив наукових напрацювань, більшість досліджень орієнтована на дітей старшого дошкільного віку. Натомість специфіка реалізації просвітницької функції вихователя в роботі з родинами дітей раннього віку в умовах гострих соціальних та безпекових криз (воєнний стан, цифровізація суспільства) потребує додаткового цілісного аналізу, що й зумовило вибір теми нашої статті.

Виклад основного матеріалу. Опрацювання теоретичних праць і сучасного педагогічного досвіду засвідчує, що нині заклад дошкільної освіти не може залишатися ізольованою та замкненою системою. Він функціонує як відкритий і динамічний освітній простір, у якому педагогічний колектив налагоджує різнопланову співпрацю не лише із сім’ями вихованців, а й з іншими соціальними інституціями, зокрема громадськими організаціями, медичними установами, закладами культури й мистецтва. Така соціально-педагогічна взаємодія дає змогу повніше задовольняти освітні потреби дітей, урахувати їхні індивідуальні інтереси та створювати безпечні й сприятливі умови для гармонійного і всебічного розвитку кожної особистості [3].

Погоджуємося з позицією науковців, які у психолого-педагогічних дослідженнях наголошують, що вступ дитини до закладу освіти не означає її відокремлення від сімейного середовища. Залучення вихованця до освітнього процесу в ЗДО не знімає з батьків першочергової відповідальності за його виховання, навчання, соціалізацію та емоційне благополуччя в родині [3, 254].

Отже, сім’я не відсторонюється від освітнього процесу, а, навпаки, виступає його активним і рівноправним учасником, важливим партнером педагогів та свідомим замовником якісної педагогічної підтримки й просвіти [3].

У межах нашого дослідження партнерство педагогічних працівників закладу дошкільної освіти з батьками розглядається як особлива форма соціально-педагогічної взаємодії. Її основою є об’єднання та узгодження зусиль усіх учасників освітнього

процесу з метою створення сприятливих умов для повноцінного розвитку й успішної соціалізації дітей раннього та дошкільного віку. Таке партнерство передбачає гармонізацію міжособистісних відносин і спрямування спільної діяльності педагогів та родин на досягнення визначених освітніх і виховних цілей. У процесі комунікативної, пізнавальної та практичної взаємодії відбувається передавання дитині позитивного соціального досвіду, який впливає на формування її особистісної ідентичності, свідомості та самосвідомості, а також створює передумови для подальшого самовизначення і творчої самореалізації [3].

Результативність такого співробітництва забезпечується використанням різноманітних моделей взаємодії між представниками закладу дошкільної освіти та сім'ями вихованців. Важливе місце серед них посідає інформаційно-консультативна модель, яка реалізується шляхом організації інтерактивного навчання батьків, діяльності батьківських лекторіїв та університетів, проведення колоквиумів і тематичних зустрічей. Основне призначення цієї моделі полягає в систематичній підтримці та розвитку педагогічного потенціалу батьків. Вона сприяє поглибленню їхніх психолого-педагогічних, медико-фізіологічних і правових знань, а також формуванню практичних умінь і компетентностей, необхідних для ефективного сімейного виховання дітей дошкільного віку [3, 255].

У межах дослідження розкрито зміст поняття "просвітницька діяльність фахівців дошкільної освіти з батьками дітей раннього віку". Її трактуємо як цілеспрямований, системний процес інтерсуб'єктної взаємодії, що передбачає надання превентивної та консультативної підтримки батькам і спрямований на підвищення їхньої педагогічної культури, мінімізацію деструктивних чинників сімейного мікроклімату та оптимізацію якості сімейної соціалізації дитини.

Сучасна парадигма дошкільної освіти базується на принципах дитиноцентризму та освітнього партнерства. Родина і ЗДО є двома потужними інститутами соціалізації.

Ефективний розвиток дитини раннього віку можливий лише за умови створення єдиного безпечного освітнього простору. Партнерство – це не просто обмін інформацією, а синергія зусиль, де батьки є суб'єктами освітнього процесу, а не пасивними споживачами послуг.

Період адаптації дітей раннього віку є психофізіологічним викликом. Вихователь стикається з низкою детермінант: психологічний аспект (подолання "сепараційної тривоги" як у дитини, так і у батьків); комунікативний бар'єр (необхідність швидкого вивчення індивідуальних звичок, біоритмів та маркерів комфорту дитини раннього віку); професійний виклик (балансування між емоційною під-

тримкою дитини, що плаче, та заспокоєнням тривожних батьків, які часто демонструють гіперопіку або недовіру).

У сучасних реформах дошкільної освіти роль вихователя трансформується: він стає не лише організатором освітнього процесу, а й партнером сім'ї, фасилітатором розвитку дитини раннього віку та провідником інноваційних практик, що відповідає пріоритетам формування цілісної особистості, критичного мислення, комунікативних і соціальних навичок.

Партнерська взаємодія сім'ї і ЗДО характеризується різними підходами до її розв'язання. Вона бере свій початок ще на початку XX століття, проте й нині не втрачає актуальності, постійно оновлюється відповідно до суспільних трансформацій, змін у системі освіти та нових викликів, що постають перед сучасною сім'єю.

В умовах воєнного стану, пандемії та міграції партнерство між вихователями й батьками в ЗДО стає ключовою стратегією виживання, адаптації та розвитку, адже саме воно забезпечує ефективну комунікацію й підтримку дітей у нестабільному середовищі. Сьогодні особливо важливо, щоб вихователь і батьки працювали разом: довіряли одне одному, регулярно спілкувалися й підтримували дитину, допомагаючи їй вирости здоровою, соціально активною та щасливою.

Партнерство сім'ї та ЗДО – інвестиція у майбутнє дитини. Так, просвітницька діяльність має бути науково обґрунтованою, практично корисною й сучасною.

Вихователь – це фасилітатор співпраці, який надихає, навчає й підтримує родину. Треба зробити все, щоб дитина, зростаючи, була щасливою і відчувала себе у безпечному просторі. Ми акцентуємо увагу на тому, що мета партнерської взаємодії має бути зрозумілою і педагогам, і батькам. Важлива роль у цьому процесі належить поширенню педагогічних знань з метою підвищення освітньої компетентності батьків. Це здійснюється через організацію та проведення різноманітних форм просвітницької діяльності, орієнтованої на актуальні потреби сучасної сім'ї.

Просвіта батьків у міжнародному контексті означає системну підтримку сім'ї у виконанні батьківських функцій. Сучасні дослідження підтверджують потребу родин у допомозі вихователів, яка спрямована на формування педагогічної культури, розвиток навичок ефективного батьківства та створення умов для гармонійного розвитку дитини відповідно до освітніх стандартів.

Наше дослідження базується на засадах трьох фундаментальних наукових підходів:

– системний підхід – розглядає взаємодію "ЗДО – сім'я" як цілісну відкриту систему, де зміна комунікативної поведінки одного суб'єкта викликає трансформацію всієї структури;

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО У ПАРТНЕРСЬКІЙ ВЗАЄМОДІЇ З РОДИНАМИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

– аксіологічний підхід – спрямований на формування у батьків ціннісного ставлення до специфіки раннього дитинства як самоцінного етапу життя;

– діяльнісний підхід – орієнтує просвітницьку діяльність не на пасивне засвоєння батьками лекційного матеріалу, а на активне опанування практичних інструментів виховання в процесі спільної діяльності.

На основі здійсненого аналізу психолого-педагогічної літератури і нормативних документів, у нашому дослідженні виходимо з розуміння поняття “просвітницька діяльність фахівців дошкільної освіти з батьками дітей раннього віку” як способу взаємодії, підтримки та впливу на батьків, спрямованого на підвищення якості сімейного виховання, поширення психолого-педагогічних знань, надання допомоги батькам у вирішенні проблем щодо розвитку і виховання дітей, формування компетентності учасників освітнього процесу.

Просвітницька діяльність вихователя у партнерській взаємодії з батьками реалізується через три ключові функції:

– інформаційно-освітню – підвищення педагогічної культури та компетентності батьків;

– превентивну – своєчасне попередження труднощів у вихованні;

– корекційно-консультативну – спільний пошук рішень проблемних ситуацій та вироблення узгоджених стратегій підтримки дитини раннього віку.

Зміст діяльності вихователя з батьками дітей раннього віку – це створення мотиваційного середовища, передача знань і розвиток навичок ефективного батьківства. Сучасний вихователь має володіти різними формами взаємодії, враховувати

особливості сім’ї та використовувати інтерактивні методи. Такий підхід формує довіру й партнерство та забезпечує гармонійний розвиток дитини.

Просвітницька діяльність вихователів у взаємодії з батьками дітей раннього віку включає кілька важливих етапів:

– знайомство з родиною та дитиною, встановлення контакту;

– розмова з батьками про розвиток дитини, сімейні стосунки та соціальні контакти;

– за потреби – отримання інформації про стан здоров’я з інших установ;

– спостереження за дитиною у природних умовах;

– безпосереднє консультування батьків.

Таким чином, сучасний вихователь має високий рівень етичної та правової культури, постійно вдосконалює професійну компетентність і виступає партнером сім’ї. Він не лише передає знання, а й підтримує батьків, надихає та допомагає створювати гармонійне середовище для розвитку дитини.

Такий підхід відповідає соціальному запиту: виховання має бути науково обґрунтованим, практичним і близьким до реальних потреб родини. Де, педагог стає не лише наставником, а й провідником сім’ї у світі сучасної дошкільної освіти: він допомагає батькам зрозуміти потреби дитини, пропонує практичний інструментарій для побудови гармонійних стосунків у родині та створення сприятливого виховного середовища.

Нижче наведено праксеологічну матрицю подолання типових деструкцій у вихованні та розвитку дітей раннього віку за допомогою партнерської взаємодії (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Матриця подолання деструкцій у розвитку дітей раннього віку

Напрямок	Деструктивні прояви (труднощі, або педагогічний виклик)	Інноваційний інструментарій вихователя	Трансформаційний ефект (результат)
Соціально-адаптаційний	Депривація, страх розлучення з матір’ю, стійкий емоційний негативізм.	Покрокова десенсибілізація (поступове пролонгування перебування), впровадження ритуалів прощання, партнерські коворкінг-ігри.	Ампліфікація автономії дитини, формування базової довіри до світу та навичок саморегуляції.
Екзистенційні та безпекові кризи	Висока тривожність батьків та дітей в умовах воєнного стану, реакції на сирени.	Спільне облаштування укриття (акція “Безпечна іграшка”), арт-терапевтичні сесії в укритті, аудіоказки в умовах укриття.	Трансформація сховища на простір соціальної когезії (єднання); набуття дитиною копінг-стратегій.
Комунікативно-мовленнєвий розвиток	Темпова затримка експресивного мовлення, дефіцит словникового запасу.	Спільні мовленнєві ігри (технологія “Назви предмет під час променаду”), тренінги, інтерактивні римівки.	Перетворення рутинних побутових процесів на творчий ресурс вербального розвитку.
Психоемоційна сфера	Емоційна лабільність, афективні спалахи (криза трьох років), дитяча агресія.	Використання технології “Емоційні картки”, навчання батьків технікам контейнування емоцій.	Набуття малоком навичок вербалізації та деструктуризації афективних станів.

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО У ПАРТНЕРСЬКІЙ ВЗАЄМОДІЇ
З РОДИНАМИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ**

Продовження таблиці 1

Напря́м	Деструктивні прояви (труднощі, або педагогічний виклик)	Інноваційний інструментарій вихователя	Трансформаційний ефект (результат)
Взаємодія з батьківською спільнотою	Депривація, страх розлучення з матір'ю, стійкий емоційний негативізм. Комунікативна пасивність батьків, недовіра, орієнтація на неперевірений контент мережі.	Мережеві месенджер-консультації, батьківські ринги, творчі майстерні.	Оптимізація виховної культури сім'ї, перехід батьків від позиції реципієнта до позиції архітектора.

Особливістю просвітницької діяльності вихователів у партнерській взаємодії з батьками дітей раннього віку є формування у них практичних знань та умінь, які допомагають створити гармонійне середовище для розвитку малюка. Мова йде про первинну соціальну адаптацію – як допомогти дитині звикнути до нових умов і людей; комфортні умови для відпочинку – організація короткого сну та релаксації; предметно-маніпулятивну діяльність – розвиток через ігри з предметами, конструктори, сенсорні матеріали; дидактичні ігри та емоційне спілкування – формування позитивних емоцій і довіри; розвиток психічних процесів через мовлення – стимулювання мислення, пам'яті, уваги та комунікації; мотивацію батьків – створення внутрішніх стимулів до активної участі у вихованні, саморозвитку та вдосконаленні власних навичок.

Таким чином, сучасний вихователь має високий рівень етичної та правової культури, постійно вдосконалює професійну компетентність і виступає партнером сім'ї. Такий підхід відповідає соціальному запиту: виховання має бути науково обґрунтованим, практичним і близьким до реальних потреб родини.

У сучасних умовах традиційні лекторії демонструють низький коефіцієнт ефективності. Науково обґрунтованим є перехід до інтерактивних та цифровізованих форм (вебінари, хмарні платформи, закриті мережеві спільноти), які дозволяють надавати психолого-педагогічний супровід у режимі реального часу.

Сучасний педагог має бути фасилітатором співпраці між сім'єю та закладом дошкільної освіти. Саме тому, для детальнішої ілюстрації механізмів кризового менеджменту в межах партнерської взаємодії розглянемо практичні кейси, практичні поради.

Кейс 1. Партисипація в кризових умовах (адаптація до безпекових загроз). В умовах оголошення повітряної тривоги вихователь демонструє впевнений алгоритм дій, залучаючи дітей раннього віку до ігрового переміщення в безпечне місце за допомогою прийому "Подорож у підземну казку". Батьки, спостерігаючи за емоційною стабільністю педагога та залучаючись до волонтерського облаш-

тування укриття (принесення пледів, книг, сенсорних матеріалів), нівелюють власну деструктивну тривожність. Спільна відповідальність трансформує простір безпеки на простір взаємної підтримки.

Кейс 2. Нівелювання поведінкових деструкцій (криза трьох років). Малюк демонструє виражені прояви упертості та немотивованої агресії в ЗДО. Замість авторитарного осуду вихователь організовує індивідуальну консультацію для батьків, де розкриває анатомію вікової кризи та пропонує для домашнього використання техніку ігрового заміщення (вправи на розірвання паперу, м'яття глини, дидактичні ігри з водою, піском). Завдяки узгодженості дій мікроклімат у родині стабілізується протягом місяця.

Кейс 3. "Перша адаптація". Дитина вперше приходить у садок. Сльози, хвилювання батьків. Вихователь пропонує спільну гру – і вже через кілька днів малюк заходить до групи з усмішкою, а батьки відчують спокій. А, щоб дитина легше засинала вдень, використовуйте тиху музику або аудіоказку.

Кейс 4. "Разом долаємо труднощі". Малюк проявляє агресію. Вихователь пояснює батькам вікові особливості дітей раннього віку, рекомендує прості вправи для домашньої взаємодії. Через деякий час поведінка дитини стабілізується, а батьки отримують відчуття надійної психолого-педагогічної підтримки.

Кейс 5. "Сімейний проект". Тиждень сімейних традицій: батьки та діти презентують свої звичаї, пісні, улюблені страви. Це створює атмосферу єдності, діти пишаються родиною, а вихователі отримують цінний матеріал для розвитку соціальних навичок.

Кейс 6. "Партнерство в кризі". Навіть у кризових умовах (таких як воєнний стан чи пандемія), коли заклади дошкільної освіти змушені переходити на гнучкий графік діяльності та онлайн-взаємодію, батьки залишаються активно залученими до освітнього процесу, що забезпечує дітям відчуття психоемоційної стабільності, захищеності й турботи.

Кейс 7. "Перша тривога". Під час повітряної тривоги вихователь чітко та врівноважено реалізує

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО У ПАРТНЕРСЬКІЙ ВЗАЄМОДІЇ З РОДИНАМИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

алгоритм евакуації вихованців до укриття, поділяючи особливу увагу дітям, які потребують додаткового супроводу. Така професійна впевненість і психологічна стійкість педагога слугують прикладом для батьків, мінімізують їхню тривожність та формують стійке відчуття безпеки за життя й здоров'я дітей.

Кейс 8. “Укриття як місце підтримки”. Перебуваючи в укритті, вихователь застосовує ігрові технології або казкотерапію з метою відволікання та психоемоційного розвантаження вихованців. Зниження рівня напруги в дитячому колективі демонструє батькам, що навіть у кризових умовах завдяки професійним діям педагога забезпечується відчуття тепла, турботи та психологічного комфорту.

Кейс 9. “Спільна відповідальність”. Спільна участь педагогів і батьків в облаштуванні та матеріально-технічному збагаченні простору безпеки (укриття) є чітким індикатором сформованості партнерської взаємодії. Така взаємодопомога засвідчує усвідомлення кожною стороною своєї ролі у створенні безпечного й комфортного розвивального середовища для дітей.

Кейс 10. “Навички на майбутнє”. Діти вчаться

діяти за сигналом тривоги, а батьки отримують від вихователів поради, як підтримати малюка вдома. Це формує впевненість і навички адаптації до складних умов життя.

Практичні поради вихователям, які працюють в групах з дітьми раннього віку:

1. Будуйте довіру: починайте розмову з відкритого діалогу з батьками, слухайте їхні потреби.

2. Будьте партнером: пропонуйте не лише знання, а й практичні інструменти для щоденного виховання.

3. Використовуйте приклади: показуйте реальні ситуації та способи їх вирішення.

4. Залучайте батьків: організовуйте спільні заходи, майстер-класи, тренінги.

5. Розвивайте себе: постійно вдосконалюйте власні знання та навички, будьте відкритими до інновацій.

Сьогодні вихователі та батьки дітей раннього віку постають перед цілою низкою труднощів – від адаптації до садочка й харчування до розвитку мовлення та емоційної сфери (див. Табл. 2), які можна подолати завдяки партнерству вихователя й родини, інноваційним методам та постійному діалогу.

Таблиця 2

Труднощі та можливі рішення у вихованні дітей раннього віку

Напрямок	Труднощі	Можливі рішення
<i>Адаптація до ЗДО</i>	сльози, страх розлуки, небажання залишатися	поступове збільшення часу перебування, ритуали прощання, індивідуальний підхід
<i>Харчування</i>	вибірковість у їжі, відмова від нових продуктів, алергії	узгодження меню з батьками, ігрове знайомство з продуктами, консультації з дієтологом
<i>Розвиток мовлення</i>	затримки, обмежений словниковий запас	ігри на називання, читання казок, пісні та римівки, логопедичні вправи
<i>Емоційна сфера</i>	перепади настрою, труднощі у вираженні емоцій	“емоційні картки”, навчання називати почуття, позитивний клімат у групі
<i>Соціалізація</i>	конфлікти, небажання ділитися	спільні ігри, вправи на співпрацю, рольові ігри для розвитку емпатії
<i>Фізичний розвиток</i>	різний рівень моторики, недостатня активність	рухливі ігри, вправи на координацію, безпечний простір для активності
<i>Цифровий вплив</i>	надмірне використання гаджетів, зниження інтересу до спілкування	обмеження часу, інтерактивні програми, баланс онлайн та офлайн
<i>Співпраця з родиною</i>	пасивність батьків, недовіра до вихователя	регулярні зустрічі, онлайн-консультації, спільні заходи, формування довіри

З огляду на це, сучасний вихователь постає не носієм директивних правил, а партнером, який сприяє розкриттю внутрішніх ресурсів сім'ї. Така трансформація професійних функцій змінює традиційні уявлення про дошкільну освіту, стимулюючи широку суспільну увагу до праці педагога.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Теоретичний аналіз та практичний досвід свідчать, що просвітницька діяльність вихователя

ЗДО є основою для підвищення педагогічної культури батьків і гармонійного розвитку дитини раннього віку. Ефективність такої взаємодії залежить від відмови від застарілих повчань на користь рівноправного партнерського діалогу. За умови синергії ЗДО й родини будь-яка виховна чи комунікативна проблема в ранньому віці стає “точкою зростання”, яка гарантує дитині психологічний комфорт навіть у нестабільних сучасних умовах.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ У МИСТЕЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці цифрових інструментів для моніторингу та оцінювання динаміки батьківської компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти (2021). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoi%20osvity.pdf.

2. Волинець Ю., Стадник Н., Панченко Т. Методичний супровід впровадження інновацій у заклад дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 61, том 1, 2023. С. 233–239. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_1/38.pdf.

3. Волинець Ю. О., Стадник Н. В., Санковська І. М. Організація партнерської взаємодії в сучасному ЗДО в умовах особливих обставин. *Перспективи та інновації науки*. 56 (10). 2025. С. 248–259. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/30340/30298>.

4. Закон України “Про дошкільну освіту” від 06.10.2024, № 3788-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>

5. Закон України “Про освіту” від 05.09.2017, № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

REFERENCES

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy (2021). [Basic component of preschool education in Ukraine]. URL:

https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoi%20osvity.pdf [in Ukrainian].

2. Volynets, Yu., Stadnik, N., Panchenko, T. (2023). Metodychnyi suprovod vprovadzhennia innovatsii u zaklad doshkilnoi osvity [Methodological support for the implementation of innovations in preschool education institutions]. *Current Issues in the Humanities*. Vol. 61, Issue 1. pp. 233–239. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/61_2023/part_1/38.pdf [in Ukrainian].

3. Volynets, Yu. O., Stadnik, N. V., Sankovska, I. M. (2025). Orhanizatsiia partnerskoi vzaiemodii v suchasnomu ZDO v umovakh osoblyvykh obstavyn [Organizing Partnerships in Modern Preschool Education Institutions Under Exceptional Circumstances]. *Perspectives and Innovations of science*. 56 (10). pp. 248–259. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/30340/30298> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy “Pro doshkilnu osvitu” (2024). [Law of Ukraine “On Preschool Education”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” (2017). [Law of Ukraine “On Education”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 30.05.2026

Прийнято до друку: 27.07.2026

Опубліковано: 08.09.2026

УДК 7.071:[159.942:159.923.2]

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2026.370625>

Юрій Спринський, аспірант спеціальності “Музичне мистецтво”

кафедри вокально-хорового, хореографічного

та образотворчого мистецтва

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2910-0597>

Зоряна Спринська, кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4844-4917>

Ірина Бермес, доктор мистецтвознавства,

професор кафедри вокально-хорового,

хореографічного та образотворчого мистецтва

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5752-9878>

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ У МИСТЕЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто проблему впливу музичного мистецтва на розвиток особистості крізь призму емоційного інтелекту, творчої самореалізації та психологічних особливостей сприйняття музики. Наукова новизна дослідження полягає в уточненні теоретичних підходів до розуміння взаємозв'язку музичного мистецтва та емоційного інтелекту, а також у висвітленні психологічного потенціалу музичної діяльності як засобу розвитку емоційної чутливості, емпатії, творчого мислення та емоційної саморегуляції особистості. Зазначено, що музичне мистецтво є важливим чинником емоційного й особистісного розвитку людини, сприяє формуванню здатності до усвідомлення та регуляції емоцій, розвитку творчих здібностей і комунікативної культури. Доведено, що залучення особистості до музичної